

Іваненко А.І., слухач 2-В курсу факультету № 2 навчально-наукового інституту № 4 Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: кандидат юридичних наук Грудзур О.М.

КЛАСИФІКАЦІЯ ЗЛОЧИНІВ ПРОТИ СТАТЕВОЇ СВОБОДИ ТА СТАТЕВОЇ НЕДОТОРКАНОСТІ ОСОБИ ЗА КРИМІНАЛЬНИМ КОДЕКСОМ УКРАЇНИ

Кримінально-правова класифікація злочинів є базовою відносно інших видів класифікації, оскільки ґрунтується на закріплених в Кримінальному кодексі (далі - КК) ознаках та елементах складів злочинів. Тому природно, що кримінально-правова класифікація злочинів відіграє основне (базове) значення як для дослідження самої кримінально-правової характеристики злочинів, так і для дослідження питань виявлення, розкриття і розслідування злочинів, а також для дослідження питань попередження та профілактики злочинів. Відтак, визначальним для дослідження правової сутності злочинів проти статевої свободи та статевої недоторканості є вивчення їх кримінально-правової класифікації.

У цьому контексті слід зазначити, що в ст. 12 КК України передбачається один із видів такої класифікації, згідно з яким, серед злочинів проти статевої свободи та статевої недоторканості особи є: а) два злочини невеликої тяжкості (ч. 1 та 2 ст. 154 КК України); б) чотири злочини середньої тяжкості

(ч. 1 ст. 152, ч. 1 ст. 153, ч. 1 ст. 155 та ч. 1 ст. 156 КК України); в) чотири тяжких злочини (ч. 2 ст. 152, ч. 2 ст. 153, ч. 2 ст. 155 та ч. 2 ст. 156 КК України); г) три особливо тяжких злочини (ч. 3, 4 ст. 152 та ч. 3 ст. 153 КК України).

Разом із цим критеріями кримінально-правової класифікації злочинів проти статевої свободи та статевої недоторканості особи можуть виступати: основний безпосередній об'єкт злочину, додатковий безпосередній об'єкт злочину, потерпілий, діяння, які характеризують об'єктивну сторону злочину, суспільно небезпечні наслідки злочину, суб'єкт злочину.

За основним безпосереднім об'єктом, вказані злочини поділяються на: злочини проти статевої свободи особи та злочини проти статевої недоторканості особи.

За додатковим безпосереднім об'єктом, злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості особи можуть поділятися на злочини, які крім основного безпосереднього об'єкта, обов'язково посягають на фізичне здоров'я особи (ст. 155 КК України) та злочини, які не завжди посягають на фізичне здоров'я особи (стст. 152-154, 156 КК України).

За критерієм потерпілого, злочини передбачені розділом IV Особливої частини КК України, класифікуються достатньо розгалужено, адже сам критерій може бути диференційований за різними ознаками (стать, вік, фізіологічний стан).

Зокрема, за статтю потерпілого, злочини поділяються на ті, де потерпілий і безпосередній виконавець злочину є особами різної статі (ст. 152 КК України) та ті, де потерпілий і безпосередній виконавець злочину можуть бути особами як однієї, так і різної статі (стст. 153-156 КК України).

За віком потерпілого злочини поділяються на: а) злочин, які вчиняються щодо повнолітніх (ч. 1, 2 ст. 152 та ч. 1 ст. 153 КК України); б) злочини, які вчиняються щодо неповнолітніх (ч. 3 ст. 152, ч. 2 ст. 153 КК України); в) злочини, які вчиняються щодо малолітніх (ч. 4 ст. 152, ч. 3 ст. 153, ч. 2 ст. 156 КК України); г) злочини, які вчиняються щодо особи, яка не досягла шістнадцятирічного віку (ч. 1 ст. 156 КК України); ґ) злочини, які вчиняються щодо особи будь-якого віку (ч. 1, 2 ст. 154 КК України).

За фізіологічним станом потерпілого злочини поділяються на: а) злочини, які вчиняються щодо особи, яка не досягла

статевої зрілості (ч. 1, 2 ст. 155 КК України); б) злочини, котрі вчиняються як щодо осіб, які досягли статевої зрілості, так і щодо осіб, які не досягли статевої зрілості (стст. 152-154, 156 КК України).

За діяннями, які характеризують об'єктивну сторону складу злочину: а) злочини, які вчиняються із застосуванням фізичного насильства, погрози його застосування або з використанням безпорадного стану потерпілої особи (стст. 152, 153 КК України); б) злочини, які вчиняються без застосування фізичного насильства, погрози його застосування або використання безпорадного стану потерпілої особи (стст. 154, 156 КК України); в) злочини, які полягають у вчиненні статевих зносин природним або неприродним способом (стст. 152, 153, 155 КК України); г) злочини, які безпосередньо не пов'язані із вчиненням статевих зносин природним або неприродним способом (стст. 154, 156 КК України).

За характером суспільно небезпечних наслідків, розглядувані злочини поділяються на: а) злочини, які спричинили настання особливо тяжких наслідків (ч. 4 ст. 152, ч. 3 ст. 153 КК України); б) злочини, які спричинили настання безплідності або інших тяжких наслідків (ч. 2 ст. 155 КК України).

За суб'єктом, злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості особи поділяються на: а) злочини, відповідальність за вчинення яких може наставати з чотирнадцятирічного віку (стст. 152, 153 КК України); б) злочини, відповідальність за вчинення яких може наставати з шістнадцятирічного віку (стст. 154, 155 КК України); в) злочини, які вчиняються виключно особою, від якої потерпілий перебуває у матеріальній чи службовій залежності (ст. 154 КК України); г) злочини, які вчиняються батьком, матір'ю, вітчимом, мачухою, опікуном чи піклувальником, особою, на яку покладено обов'язки щодо виховання потерпілого чи піклування про нього (ч. 2 ст. 155, ч. 2 ст. 156 КК України).

Таким чином, приходимо до висновку, що кримінально-правова класифікація злочинів є невід'ємною основою дослідження питань їх виявлення, розкриття, розслідування та попередження. Стосовно ж кримінально-правової класифікації злочинів проти статевої свободи та статевої недоторканості

особи, то така класифікація здійснюється на основі широкого спектру критеріїв, що в свою чергу дозволяють деталізувати конкретний вид злочину та співвіднести його із іншими злочинами цього виду.